

καί αυτό τῆς δυσκολίας πού ἀντιμετωπίζουν οἱ γραμματολόγοι ὡς πρός τήν ἔνταξη τοῦ συγκεκριμένου λογοτέχνη σέ περιόδους καί γενιές³³.

Ὡστόσο, στή σημερινή ἐποχή, φαίνεται πώς ἐκπαιδευτικοί καί μαθητές δέν περιορίζονται, ὡς πρός τήν προσέγγιση τοῦ Καββαδία, στήν ὕλη πού τούς παρέχουν τά σχολικά βιβλία· κάποτε ἡ ὕλη αὐτή ἀποτελεῖ ἀπλῶς τήν ἀφορμή γιά ἀνάπτυξη γόνιμων προβληματισμῶν καί ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων πού δέν περικλείονται μέσα στούς τέσσερις τοίχους τῆς σχολικῆς αἴθουσας, ἀλλά ταξιδεύουν στούς ὠκεανούς τοῦ Διαδικτύου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ἀποτελεῖ ὁ ἰστότοπος «Λογοτεχνοῦμε»³⁴, ὅπου οἱ μαθητές τῆς Β' Λυκείου τοῦ Ἴου Ἐνιαίου Λυκείου Παλλήνης, ὡς διαδικτυακή ἀναγνωστική κοινότητα, «ἐπεξεργάζονται» καί συζητοῦν τήν ὕλη τοῦ προαναφερθέντος βιβλίου γιά τή λογοτεχνία στήν τάξη τους, μέ τήν παρότρυνση καί καθοδήγηση τοῦ κ. Ἀνδρέα Παπαδαντωνάκη. Ἐν προκειμένῳ, ὁ καθηγητής συζητᾷ μέ τούς μαθητές του γιά τό «Πούσι» μέσω Διαδικτύου, προτρέποντάς τους νά σχολιάσουν τό κείμενο, νά ἐπιχειρηματολογήσουν, νά βροῦν συναφές φωτογραφικό, κινηματογραφικό καί ἠχητικό / μουσικό ὕλικό, νά ἐκπονήσουν ἐργασίες, νά ἐκφράσουν βιώματα καί συναισθήματά τους καί, ἐν τέλει, νά γνωριστοῦν καλύτερα μεταξύ τους. Καί ὅλα αὐτά, μέ τόν διακριτικό σχολιασμό καί τήν παραίνεση τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ καί μέ τή δυνατότητα νά ξεκινήσουν τήν ὅποια ἀναζήτησή τους γιά τόν ποιητή, ἔχοντας ἄμεση πρόσβαση σέ πλούσιο σχετικό ἀρχεῖακό ὕλικό, τό ὁποῖο διατίθεται στόν ἐν λόγω ἰστότοπο³⁵.

Συμπερασματικά: γιά πολλά χρόνια ὁ Νίκος Καββαδίας ἔμεινε ἔξω ἀπό τήν ὕλη τῶν σχολικῶν ἀναγνωσμάτων γιά τή νεοελληνική λογοτεχνία. Μέχρι τή Μεταπολίτευση, καί ὅσο βρισκόταν ἐν ζωῇ, ἀνθολογήθηκε σέ ἐξειδικευμένα ἐγχειρίδια τοῦ εἴδους μία καί μοναδική (ἀλλά καθοριστική, ὅπως ἔμελλε νά ἀποδειχθεῖ) φορά, ἐξαιτίας τῆς σχέσης τοῦ ἔργου του μέ τή θάλασσα καί τούς ναυτικούς. Γιά τούς συντάκτες τῶν Νεοελληνικῶν Ἀναγνωσμάτων τῆς γενικῆς παιδείας, ἴσως φάνταζε μονοθεματικός ἢ γλωσσικά δύσκολος, λόγω τῆς λογοτεχνικῆς του ἰδιολέκτου. Κατά βάθος, δέν ἦταν συμβατός μέ τήν κυρίαρχη ἐκπαιδευτική «ἰδεολογία» τῆς ἐποχῆς, ἡ ὁποία ἀποζητοῦσε πρωτίστως νά φρονηματίσει καί νά καλλιεργήσει τό ἐθνι-

33. Βλ. Εὐάγγελος Ἀθανασόπουλος – Εἰρήνη Κοκκινάκη – Πολυξένη Μπίστα, Ἱστορία Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας Α', Β', Γ' Γυμνασίου, Ἀθήνα: Ὁργανισμός Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων, ἄ.ἔ. [Υπουργεῖο Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων. Παιδαγωγικό Ἰνστιτοῦτο – ἀνάδοχος συγγραφεύς: Ἐκδόσεις Πατάκη], 194. Ἐντύπωση, πάντως, προξενεῖ ὅτι δέν γίνεται καμιά ἀναφορά στό πεζογραφικό ἔργο τοῦ Νίκου Καββαδία.

34. Βλ. <http://sites.google.com/site/logotecnoume...>

35. Μέ τόν ἴδιο τρόπο, ἀξίζει κανεῖς νά παρακολουθήσει τά σχόλια πού καταχωρίζονται μέ ἀφορμή τά ποιήματα τοῦ Νίκου Καββαδία, «Πούσι» καί «Λύχνος τοῦ Ἀλαδδίνου», στόν διαδικτυακό τόπο «Νεοελληνικά» (http://neoellinika.blogspot.com/2008/03/blog-post_09.html), πού ἀποτελεῖ μία προσπάθεια τῆς Β' Λυκείου τοῦ 3ου Γενικοῦ Λυκείου Δράμας, προκειμένου «νά ἀνοίξει ἡ σχολική αἴθουσα ἕνα παράθυρο στόν κόσμο».

κό και θρησκευτικό συναίσθημα τῶν ἑλληνοπαίδων. Ἄλλωστε, ἡ δυσκολία τοποθέτησής του σέ λογοτεχνικές σχολές, γενιές καί ρεύματα ἐμπόδιζε, καί αὐτή, τήν ἔνταξή του στόν σχολικό «λογοτεχνικό κανόνα» τῆς ἐποχῆς.

Μετά τή Μεταπολίτευση (ἀλλά καί τόν θάνατό του), ὁ ποιητής διαβάστηκε περισσότερο, μελοποιήθηκε, ἐδραιώθηκε καί, σύν τῷ χρόνῳ, «κανονικοποιήθηκε», τρόπον τινά³⁶. Ταυτόχρονα, ἔγινε ἕνας ἀπό τούς ἀγαπημένους τῆς νεολαίας. Ὡστόσο, πῆρε χρόνια γιά νά βρεῖ τή θέση του στά μεταπολιτευτικά σχολικά βιβλία· μόλις στό ξεκίνημα τῆς νέας ἑκατονταετηρίδας δείχνει νά «στεριώνει» στίς σελίδες τους. Θά ἦταν πολύ δύσκολο νά ἀγνοηθεῖ ὁ Νίκος Καββαδίας ἀπό τούς τωρινούς σχολικούς ἀνθολόγους, μέ τήν ἀναγνωρισιμότητα πού πλέον διαθέτει ἰδίως στό νεανικό κοινό, ἀλλά καί μέ τήν καταξίωση πού δίκαια ἔχει γνωρίσει ἀνάμεσα σέ εἰδικούς καί μή. Κυριαρχεῖ, βέβαια, ὁ ποιητής, ἐνῶ λείπει ἀπό τίς σελίδες τέτοιων ἐγχειριδίων ὁ πεζογράφος, ἰδίως τῆς Βάρδιας³⁷, ὁ ὁποῖος καλό εἶναι νά μήν ἀργήσει νά λάβει σέ αὐτά τή θέση πού τοῦ ἀρμόζει³⁸.

Ὅπως καί νά ᾄχει τό πράγμα, οἱ νέοι τόν ἀγάπησαν καί χωρίς νά τόν διαβάσουν στά σχολικά βιβλία. Καί, ἀπ' ὅ,τι φαίνεται, συνεχίζουν νά τόν ἀγαποῦν καί τώρα πού ὑπάρχει σέ αὐτά. Ἴσως γιατί στά ποιήματα τοῦ Νίκου Καββαδία ἀποτυπώνεται ἡ σύγχρονη Ὀδύσειά τους³⁹.

Ν. Ἰωάννης Ζηφεινός

36. Ἀπό τίς 27.5.1999, ἔχει ἰδρυθεῖ μέχρι καί «Παγκρητικὸ Σωματεῖο Ναυτικῶν, ἐν ἐνεργείᾳ καί Συνταξιοῦχων, ὄλων τῶν εἰδικότητων – Ὁ Νίκος Καββαδίας–», τό ὁποῖο ἀριθμεῖ πάνω ἀπό 500 μέλη, προερχόμενα ἀπό τήν Ἑλλάδα καί τό ἐξωτερικό, καί ἐκδίδει τό διμηνιαῖο ἔντυπο Ἡ θάλασσα πού τυπώνεται σέ περισσότερα ἀπό 1.000 φύλλα.

37. Καί νά σκεφθεῖ κανεὶς ὅτι ἤδη ἀπό τή δεκαετία τοῦ 1970, ὁ Ἡλίας Παπαδημητριάδης διατύπωνε τήν ἀποψη (ἐφημ. Ἡ Καθημερινή, 4 Αὐγούστου 1977): «[...] Θεωρῶ τή Βάρδια μέγιστο μάθημα ἥθους. Μακάρι νά μπορούσε νά διδαχθεῖ στά σχολεῖα.»

38. Μέ τόν ἴδιο τρόπο, βέβαια, ἀξίζει νά μελετηθεῖ περισσότερο ὁ πολιτικός Καββαδίας, καθῶς καί τό νεανικό καί ὑπόλοιπο ἀθησαύριστο καί ἀγνωστο ἔργο του.

39. Βλ. τήν ἀποψη πού διατυπώθηκε ἀπό τόν σχολιογράφο «νεοελληνικά», στίς 21 Μαρτίου 2008, στόν ἰστότοπο: http://neoeλληνika.blogspot.com/2008/03/blog-post_09.html.